Archetype

Πώς η Δεξιά επιχειρεί να κατασκευάσει μια εναλλακτική γερμανική ιστορία

Stephan Trüby - 27/09/2019

Δημοκρατία και αρχιτεκτονική

Μια ιδιαίτερα συμβολική εικόνα **(εικ. 1)** αμφίβολης προέλευσης τριγύριζε για καιρό στο διαδίκτυο: κάποιος κάτοικος της Δρέσδης –πολύ πιθανό νεοναζί– με ένα τατουάζ στη ράχη του. Δεν ήταν σβάστικα ή ρουνικό σύμβολο των SS ή κάποιο παρόμοιου είδους πολιτικό έμβλημα, αλλά η εκκλησία της Παναγίας της Δρέσδης (Frauenkirche). Η εκκλησία χτίστηκε μεταξύ 1726 και 1743, καταστράφηκε ολοσχερώς στους βομβαρδισμούς

του Φεβρουαρίου του 1945 και ξαναχτίστηκε από το 1994 μέχρι το 2005 **(εικ. 2)**. Πάνω από το τατουάζ δεν αναγράφεται κάποιο φασιστικό σύνθημα του τύπου «το όνομα της τιμής μου είναι πίστη» (Meine Ehre heißt Treue), αλλά η επωνυμία της Δρέσδης, «Φλωρεντία του Έλβα» (Elbflorenz), που είχε τύχει ευρείας διάδοσης από τον 19ο αιώνα και συνεχίζει να κυκλοφορεί σήμερα σαν σλόγκαν στο διεθνές μάρκετινγκ της πρωτεύουσας της Σαξονίας. Το τατουάζ είναι υπόμνηση μιας εξέλιξης των τελευταίων χρόνων, που πέρασε λίγο-πολύ απαρατήρητη μέχρι τώρα αλλά που δεν είναι γι' αυτό λιγότερο απειλητική: η αρχιτεκτονική –η ανακατασκευασμένη αρχιτεκτονική για την ακρίβεια– μοιάζει να έχει γίνει ένα εργαλείο κλειδί της αυταρχικής, εθνολαϊκής και ιστορικά αναθεωρητικής δεξιάς. Και όχι μόνο στη Δρέσδη. Σε άλλες γερμανικές πόλεις, πίσω από στιλπνές αρχιτεκτονικές επιφάνειες άρτι ανακατασκευασθέντων ιστορικών κτιρίων, κρύβονται ενίοτε μηχανορραφίες ακροδεξιών στοιχείων, τα οποία, επιστρατεύοντας δήθεν καθαρά αισθητικά επιχειρήματα, κερδίζουν πολιτικά όλο και περισσότερο έδαφος σε κύκλους περήφανων για τον τόπο τους, πολιτισμικά ευαίσθητων αλλά πολιτικά ανώριμων μεσοαστών. Τουλάχιστον δυο σημαντικά προγράμματα ανακατασκευής στη Γερμανία –της Εκκλησίας της Φρουράς του Πότσδαμ και της νέας Παλιάς Πόλης της Φρανκφούρτης– είχαν ως αφετηρία την πρωτοβουλία δήθεν συντηρητικών επαναστατών, που επιχειρούν να επιχρίσουν το ανατρεπτικό πολιτικό πρόγραμμά τους με το ανώδυνο βερνίκι της συντήρησης-διατήρησης τάχα δημοφιλών κτιρίων ρετρό.

(Αριστερά) Εικ.1, (Δεξιά εικόνα) Εικ.2, Frauenkirche, Δρέσδη (φωτογραφία Σωκράτης Γεωργιάδης).

Η ανακατασκευή έχει γίνει κομβικό εργαλείο της Δεξιάς, ενώ τα μέσα ενημέρωσης της Νέας Δεξιάς ασχολούνται τα τελευταία χρόνια όλο και πιο πολύ με την αρχιτεκτονική. Αυτό ευνοείται από το γεγονός ότι σήμερα υπάρχουν πολύ περισσότερες εκδόσεις αυτού του πολιτικού φάσματος από ό,τι πριν 20 χρόνια. Τότε, δεξιοί ιστορικοί τέχνης σαν τον Richard W. Eichler είχαν τη δυνατότητα να εκδίδουν τα βιβλία τους –π.χ. Η επιστροφή του Ωραίου (*Die Wiederkehr des Schönen*, 1984) ή Αρχιτεκτονική Κουλτούρα εναντίον της Καταστροφής της Μορφής (*Baukultur gegen Formzerstörung*, 1999)– στο αραχνιασμένο νεοναζιστικό περιβάλλον του εκδοτικού οίκου Grabert στο Τύμπινγκεν, που βρισκόταν υπό παρακολούθηση και συνεχίζει να παρακολουθείται και σήμερα από την Υπηρεσία Προστασίας του Συντάγματος.[1] Οι σημερινοί ομοϊδεάτες τους έχουν δυνατότητες δημοσίευσης με μέσα πολύ πιο προηγμένα και ελκυστική εικονογράφηση, που περνούν εντελώς απαρατήρητες από τις ομοσπονδιακές διωκτικές αρχές εξαιτίας της σύμπραξης της ακροδεξιάς με τη συντηρητική δεξιά.

Ανάμεσα στα αντι-νεωτερικά περιοδικά δεσπόζει το περιοδικό «Cato» με έδρα το Βερολίνο, που πρωτοεμφανίστηκε το 2017 με πρωτοβουλία ενός καθηγητή μέσης εκπαίδευσης και δημοσιογράφου της Νέας Δεξιάς από το Γκέτινγκεν, του Karlheinz Weissmann, και το οποίο διευθύνεται από τον Andreas Lombard, παλιό συνεργάτη της εφημερίδας «Νέα Ελευθερία» («Junge Freiheit»). Το περιοδικό, που έχει ως υπότιτλο «Περιοδικό της Νέας Αντικειμενικότητας» («Magazin für Neue Sachlichkeit») –πράγμα που οφείλεται είτε σε ιστορικο-πολιτισμική άγνοια είτε σε κακοήθη προδιάθεση για fake news–, εργάζεται συστηματικά στην κατεύθυνση της καταστροφής της αντικειμενικότητας γενικά, και στην περιοχή της αρχιτεκτονικής ειδικότερα. Έτσι, στο πρώτο τεύχος φιγουράρει ο Βρετανός οινόφιλος, ομοφοβικός αντιφεμινιστής, Roger Scurton, με τις στρυφνές θέσεις του περί «κύκνειου άσματος της ναρκισσιστικής εκκεντρικότητας της νεοτερικότητας». Το δεύτερο τεύχος παρουσιάζει έναν ύμνο του Weissmann για το Παρεκκλήσι του Αδελφού Κλάους του Peter Zumthor στο όρος Eifel (2005-2007), ενώ το τρίτο, ρεπορτάζ από επίσκεψη στο σπίτι του διαβόητα δύσθυμου Hans-Jürgen Syberberg, καθώς και κείμενο εντυπώσεων από το εργοτάξιο του Humboldt-Forum στο Βερολίνο του Wilhelm von Boddien, διευθυντή της Ένωσης Φίλων της Ανακατασκευής του Βασιλικού Ανακτόρου του Βερολίνου.[2] Στο τρίτο τεύχος ο αρχιτέκτονας από το Λουξεμβούργο και θαυμαστής του Albert Speer, Leon Krier, καλλιεργεί τη λατρεία της αυτόνομης ιδιοφυΐας υπό τον τίτλο «Προικισμένος ή άνεργος» (Berufen oder arbeitslos) και παραθέτει ένα καρτούν με το οποίο στιγματίζει τον «μοντέρνο πλουραλισμό» ως εκφυλισμένο, ενώ εκθειάζει τη «ρατσιστική καθαρότητα» που απορρέει από τον «παραδοσιακό πλουραλισμό» **(εικ. 3).** Έτσι συσφίγγονται παραπέρα οι δεσμοί ανάμεσα στη στυγνή πολιτική της Νέας Δεξιάς και την αστική κουλτούρα.

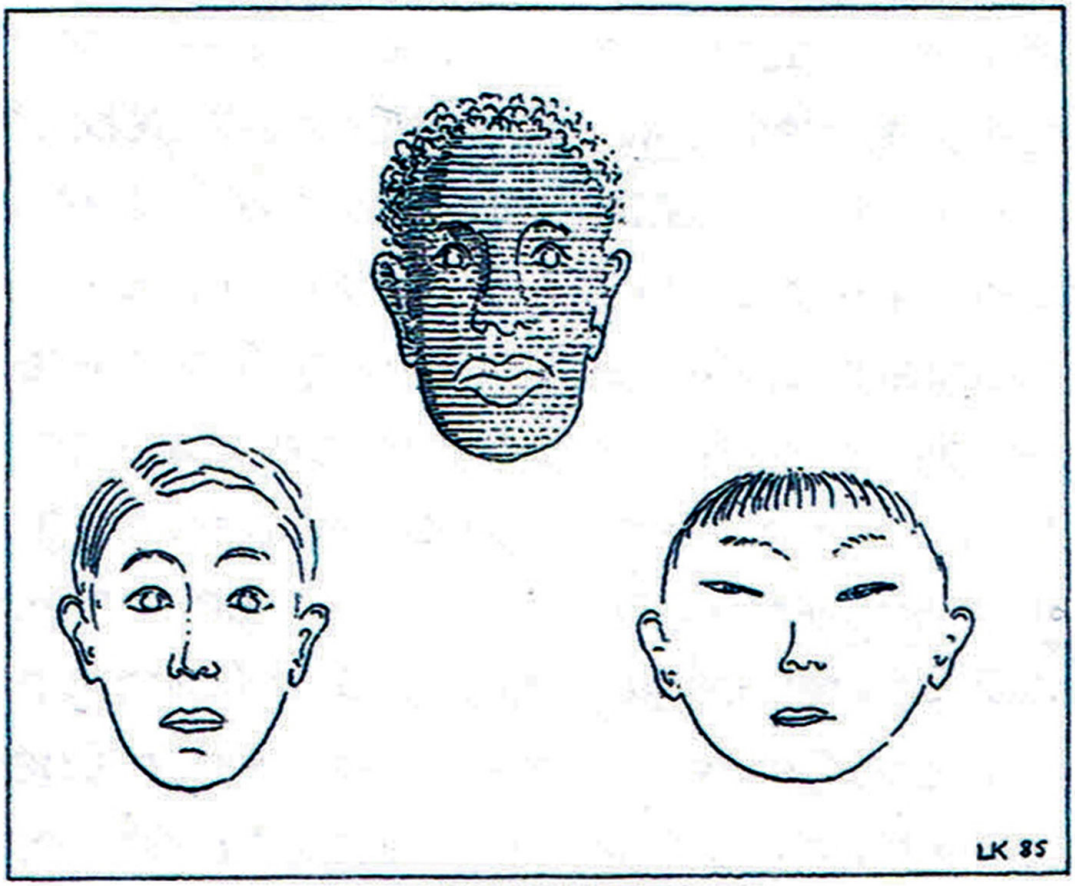

Traditional Pluralism

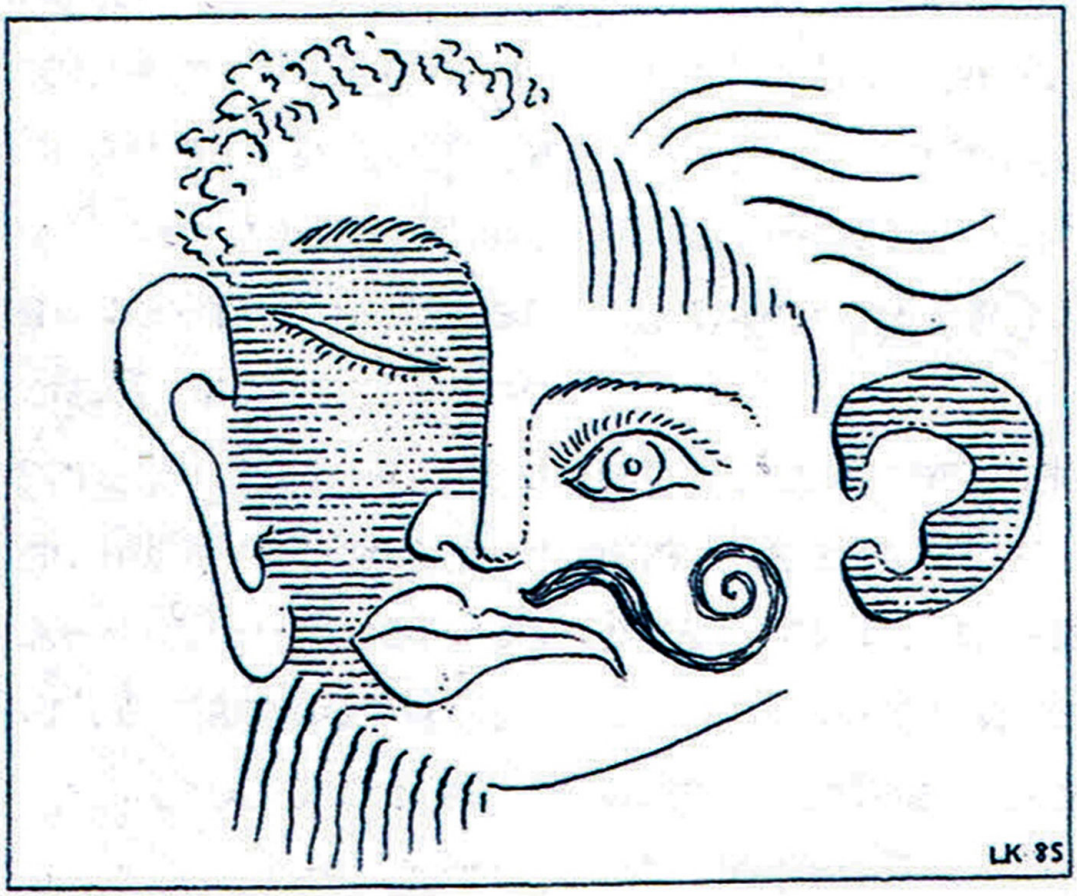

modernist Pluralism

Εικ. 3, Leon Kier, Πλουραλισμός: αληθινός (παραδοσιακός) και ψεύτικος (μοντερνιστικός). Από το νεοδεξιό περιοδικό «CATO», 2/2018, σ. 66.

Οι συνέπειες μιας διαφορετικής ιστορίας

Ο θεωρητικός της αρχιτεκτονικής, Philipp Oswalt, έκανε προ καιρού την εύστοχη παρατήρηση ότι η Γερμανία «δεν ονειρεύεται ένα διαφορετικό μέλλον, αλλά μια διαφορετική ιστορία», μια ιστορία στην οποία οι Γερμανοί δεν θα είναι πλέον θύτες, αλλά θύματα.[3] Ιστορικά, ο παράγοντας με τη μεγαλύτερη επιρροή αυτού του αναθεωρητικού κινήματος ήταν ο Βρετανός συγγραφέας David Irving, που στη Γερμανία έγινε γνωστός το 1963 με το βιβλίο του The Destruction of Dresden (Η Καταστροφή της Δρέσδης), το οποίο διαδέχτηκε το *Und Deutschlands Städte starben nicht* (*Και οι γερμανικές πόλεις δεν πέθαναν*). Και τα δύο βιβλία υποστηρίζουν την κεντρική θέση περί «πολιτισμικής εξολόθρευσης» και επιχειρούν (λανθασμένα) να προσάψουν τον ρόλο του εγκληματία στο Ηνωμένο Βασίλειο. Βλέποντας όμως κανείς το ζήτημα στην πραγματική του διάσταση, διαπιστώνει ότι ήταν οι γερμανικοί βομβαρδισμοί στο Coventry στις 14 Νοεμβρίου 1940 που αποτέλεσαν ένα σημείο καμπής στον πόλεμο. Ήταν τότε που για πρώτη φορά δεν καταστράφηκαν στρατιωτικές και βιομηχανικές εγκαταστάσεις, αλλά ένα μνημείο του πολιτισμού. Τον Απρίλιο του 1942 η γερμανική αεροπορία δήλωνε ότι επρόκειτο να καταστρέψει όλα τα κτίρια στο Ηνωμένο Βασίλειο, που είχαν τρία αστέρια στον ταξιδιωτικό οδηγό Baedecker.[4] Οι επιλεγόμενοι «βομβαρδισμοί Baedecker» στόχευαν στο σπάσιμο του ηθικού του βρετανικού πληθυσμού, αλλά είχαν το ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα. Το ότι αυτή η δυναμική βρήκε το λυπηρό της αποκορύφωμα στην καταστροφή της Δρέσδης δεν θα έπρεπε να εκπλήσσει κανέναν, ούτε και τον ίδιο τον Irving, του οποίου η καριέρα ως αρνητή του ολοκαυτώματος τον κατέστησε ανεπιθύμητο σε πολλές χώρες, και μεταξύ αυτών στη Γερμανία (την περίοδο 1992-2013).

Πολυάριθμες οργανώσεις που προωθούν προγράμματα ανακατασκευών και που οι περισσότερες από αυτές συσπειρώνονται κάτω από την ομπρέλα της οργάνωσης «Stadtbild Deutschland» («Γερμανικά Αστικά Τοπία»), με το πρόσχημα της αρχιτεκτονικής αρμονίας και με συνοδεία τον Irving και άλλους, ψάλλουν τον ύμνο του ιστορικού αναθεωρητισμού, της θυματοποίησης (με επιχείρημα τους βομβαρδισμούς), της αντιστροφής της σχέσης θύτη και θύματος και της υπέρμετρης προβολής της –εθνικής– ταυτότητας πέρα από κάθε έννοια ιστορικής εγκυρότητας. Μέσα στο κλίμα ιστορικού αναθεωρητισμού που καλλιεργείται από αυτές τις οργανώσεις, προσφέρεται προπαγανδιστικό έδαφος στους δεξιούς λαϊκιστές. Ο Harald Streck, μέλος της διεύθυνσης και πρόεδρος της οργάνωσης Stadtbild Deutschland, ήταν συντάκτης της «Δήλωσης 2018», με την οποία διάσημοι εκπρόσωποι της δεξιάς τάσσονται κατά της «παράνομης μαζικής μετανάστευσης». Ένα άλλο μέλος του προεδρείου, ο Markus Rothhaar, κάτοχος επιχορηγούμενης καθηγητικής έδρας βιοηθικής στο Καθολικό Πανεπιστήμιο του Άιχστατ-Ίνγκολστατ, ασκεί κριτική στις ποσοστώσεις με στόχο την ισοτιμία σε επιχειρήσεις και παραληρεί για «τη μάστιγα του ελέγχου των ατομικών πεποιθήσεων, των καταδόσεων και της ψευδοηθικολογίας» που επέβαλε στη χώρα η Άνγκελα Μέρκελ και «τα τσιράκια της στον Τύπο, στις εκκλησίες και στην πολιτική».

Η σχέση μεταξύ δεξιάς ιδεολογίας, ιστορικού αναθεωρητισμού και υποστήριξης προγραμμάτων ανακατασκευής ιστορικών κτιρίων, είναι πρόδηλη στην περίπτωση της ανακατασκευής της εκκλησίας της Φρουράς στο Πότσδαμ **(εικ. 4)**. Η εκκλησία κτίστηκε το 1735 από τον Johann Philipp Gerlach, καταστράφηκε σε μεγάλο βαθμό κατά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο και κατεδαφίστηκε το 1968. Αποτέλεσε σύμβολο του γερμανικού μιλιταρισμού: επί Δημοκρατίας της Βαϊμάρης ήταν ιδιαίτερα δημοφιλής σε εθνικιστικούς, δεξιούς και αντιδημοκρατικούς κύκλους, και το 1933 επιλέχτηκε ως τόπος για τη διαβόητη εκείνη χειραψία μεταξύ Χίτλερ και Hindenburg, που στις 21 Μαρτίου επισφράγισε τη συμμαχία μεταξύ εθνικοσοσιαλιστών και συντηρητικών Γερμανών εθνικιστών.[5] Το πρόγραμμα ανακατασκευής έχει ως αφετηρία τις δραστηριότητες της «Traditionsgemeinschaft Potsdamer Glockenspiel» («Παραδοσιακός σύνδεσμος για το Καριγιόν του Πότσδαμ») και του πρώην προέδρου της Max Klaar, συνταξιούχου αντισυνταγματάρχη. Το 1991 παρουσίασαν την ανάπλαση του Καριγιόν της Εκκλησίας της Φρουράς στις αρχές της πόλης και συγκέντρωσαν έξι εκατομμύρια ευρώ για την ολική ανακατασκευή της εκκλησίας, στην οποία όμως δεν θα έπρεπε «να γίνονται ούτε γάμοι ομοφυλοφίλων ούτε να παρέχονται συμβουλές σε αντιρρησίες συνείδησης».[6] Ο Klaar, που θέτει σε αμφισβήτηση την ενοχή της Γερμανίας για τον πόλεμο, και που από το γερμανικό υπουργείο Αμύνης χαρακτηρίστηκε –τόσο ο ίδιος όσο και η Γερμανική Ένωση Βετεράνων, της οποίας προΐστατο, καθώς και το περιοδικό «Στρατιώτης»– ως ακροδεξιός εξτρεμιστής, αποσύρθηκε το 2005 από το πρόγραμμα ανακατασκευής· το σχέδιό του όμως στέφθηκε τελικά με επιτυχία. Η εκκλησία ανακατασκευάζεται από το 2017 με την υποστήριξη ενός πλατιού συνασπισμού εκπροσώπων της Εκκλησίας, πολιτικών, επιχειρηματιών,

διανοούμενων και άλλων προβεβλημένων πολιτών.

Εικ.4, Carl Hasenpflug, «Η εκκλησία της Στρατιωτικής Φρουράς του Πότσδαμ», 1827 (πηγή: Wikipedia).

Η νέα Παλιά Πόλη της Φρανκφούρτης

Ενώ η πρωτοβουλία των ακροδεξιών εξτρεμιστών στο Πότσδαμ είχε ως αποτέλεσμα ένα μεμονωμένο (αν και υψηλού συμβολισμού) κτίριο, το πρόγραμμα για τη νέα Παλιά Πόλη της Φρανκφούρτης αφορά την κεντρική περιοχή της σπουδαιότερης τραπεζικής μητρόπολης της ευρωπαϊκής ηπείρου. Τον Αύγουστο του 2005, ο Claus Wolfschlag, ένας εθνικιστής συγγραφέας, συνέταξε εκ μέρους της ακροδεξιάς ένωσης αδέσμευτων ψηφοφόρων «Πολίτες για τη Φρανκφούρτη» (BFF, «Bürger für Frankfurt») την αίτηση υπ. αρ. 1988, που υποβλήθηκε, με τη μεσολάβηση κάποιου δημοτικού συμβούλου, στο Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης.[7] Αν και η αίτηση απορρίφθηκε αρχικά από ευρεία πλειοψηφία, ανταποκρίνεται πλήρως σ' αυτό το οποίο αργότερα συμφωνήθηκε από τον συνασπισμό των κεντροδεξιών Χριστιανοδημοκρατών (CDU) και των Πρασίνων στο κοινοβούλιο του κρατιδίου και το οποίο σήμερα έχει γίνει πλέον πραγματικότητα.

Εγκαταλείφθηκαν κατ' αρχήν τα σχέδια του γραφείου KSP Engel και Zimmermann που είχε κερδίσει σε αρχιτεκτονικό διαγωνισμό για την περιοχή, έτσι που άνοιξε ο δρόμος της «ανάπλασης» δεκαπέντε κτιρίων της Παλιάς Πόλης μεταξύ του Καθεδρικού της Φρανκφούρτης και της Πλατείας Römerberg.

Το σχέδιο του Wolfschlag για την ανακατασκευή του πυρήνα της Φρανκφούρτης βρήκε πρόσφορο έδαφος σε μια μητρόπολη, στην οποία οι τάσεις μουσειοποίησης και ιστορικοποίησης είχαν πίσω τους παρελθόν ενός αιώνα.[8] Η ανακατασκευή του σπιτιού του Goethe, για παράδειγμα, που ολοκληρώθηκε το 1951, θεωρήθηκε ως το «κτίριο κλειδί για τον τοπικό και εθνικό αυτοπροσδιορισμό μετά την 'ώρα μηδέν'» του 1945.[9] Ο Walter Dirks, συνεκδότης των Τετραδίων της Φρανκφούρτης (Frankfurter Hefte), ένας από τους πιο αποφασιστικούς

πολέμιους της ανακατασκευής, είχε γράψει στα τέλη της δεκαετίας του 1940 ότι μόνο η αποδοχή του μοιραίου θα ήταν άξια ενός Goethe και ότι το κεντρικό ζήτημα θα ήταν «να βρεθεί το θάρρος για ένα αντίο, για ένα αμετάκλητο 'καλό κατευόδιο'» και όχι η καλλιέργεια της ψευδαίσθησης ότι το κτίριο είχε μείνει άθικτο στη θέση του.[10] Αυτό που, δικαίως, ανησυχούσε τον Dirks ήταν ότι το κίνητρο της ανακατασκευής συνδεόταν με την πρόθεση να σβηστούν τα ίχνη του εθνικοσοσιαλισμού και μαζί μ' αυτά του ένοχου παρελθόντος. Λίγο αργότερα, στη δεκαετία του 1970, η Φρανκφούρτη τραβούσε τον δρόμο του αναθεωρητισμού με την ανακατασκευή του ανατολικού μετώπου του Römerberg. Πολλοί αρχιτέκτονες και αναστηλωτές διαμαρτυρήθηκαν τότε γι' αυτή την ανάπλαση, που στηρίχτηκε στην ισχνότατη βάση μιας εν μέρει φανταστικής ιστορικότητας. Η κατασκευή του ανατολικού μετώπου ήταν το πρώτο εγχείρημα σε μια δυτικοευρωπαϊκή πόλη, για μια θέση στο παγκόσμιο στερέωμα μέσω τοπικών ιστορικών αναφορών.[11]

Η νεοφιλελεύθερη πόλη της Φρανκφούρτης, με τις πρόσφατες ακραίες επιλογές της, τείνει να μπολιάσει το κυρίαρχο ρεύμα που θέλει να αντιμετωπίζει την πόλη ως πολιτισμικό γεγονός, με αντιφιλελεύθερες ιδεολογίες. Αυτό ακριβώς πρεσβεύει ο Wolfschlag σε ένα μακροσκελές δοκίμιο του 1995 με τίτλο «Χτίζοντας την πατρίδα» («Heimat bauen»).[12] «Όποιος επιθυμεί να μιλήσει για τον λαό και την πατρίδα του – γράφει– σίγουρα δεν θα πρέπει να σιωπά για την αρχιτεκτονική (μέσα στην οποία και με την οποία ζει εν τέλει ο λαός).»[13] Αν και εκδηλώνει κάποια συμπάθεια απέναντι σε ιστορικίζουσες πρότυπες πόλεις –όπως το Poundbury στο Dorset που σχεδίασε ο Leon Krier για τον πρίγκηπα Κάρολο–, για τον Wolfschlag η μελλοντική αρχιτεκτονική δεν θα έχει τη μορφή του κλασικισμού του Krier (τον οποίο θεωρεί υπερβολικά διεθνιστή) αλλά θα στηρίζεται σε μια πιο εθνικιστική σχεδιαστική γλώσσα. «Μεγαλεπήβολα μνημεία, όπως το Μνημείο της Μάχης των Εθνών στη Λειψία του 1913, μια σειρά πύργων που ανεγέρθηκαν προς τιμήν του Μπίσμαρκ, σχέδια ναών σε στυλ οργανικού αρτ νουβό του καλλιτέχνη Fidus ή το Ordenburg Vogelsang που ολοκληρώθηκε επί ναζισμού, μπορούν να χρησιμεύσουν ως υποδείγματα για τη μορφή μιας προσεκτικά χωροθετημένης, μη αρχαιοπρεπούς μνημειακότητας: γεμάτα δύναμη οικοδομήματα από φυσική πέτρα, που μοιάζουν να ακτινοβολούν στο περιβάλλον σαν προϊστορικοί μεγαλιθικοί τάφοι. Οι καμπύλες, κυρτές και κοίλες, ταιριάζουν στα βόρεια κλίματα περισσότερο από συστοιχίες λείων μαρμάρινων πεσσών.»[14] Ακριβώς δέκα χρόνια αργότερα, συντάσσοντας την αίτηση υπ. αρ. 1988, ο Wolfschlag ξεκινούσε μια καμπάνια για τη «θεραπεία της πόλης», έτσι ώστε η Φρανκφούρτη να ανακτήσει την «ψυχή» της. Ήταν τότε, το 2007, που σε ένα δοκίμιό του ο Wolfschlag απαιτούσε το τέλος της «λατρείας της ενοχής» και τη «διεκδίκηση της ιστορικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς».[15]

Architektur in Deutschland

Geschichte, wie sie niemals war

Sozialer Wohnungsbau wurde in Deutschland nahezu eingestellt. Dafür plant und fördert der Staat historische Rekonstruktionen – und subventioniert damit das Luxussegment.

Von **Philipp Oswalt**

9. September 2018, 14:42 Uhr / Erschienen im Merkur / 241 Kommentare

Es könnte die Fotografie einer Modelleisenbahnstadt sein. Ist aber eine der neuen Mitte von Frankfurt am Main. © DomRömer GmbH

Από άρθρο του Philip Oswalt με τίτλο: «Η Ιστορία όπως δεν υπήρξε ποτέ». Στη λεζάντα της εικόνας διαβάζουμε: «Θα μπορούσε να είναι φωτογραφία κουκλόπολης. Είναι όμως φωτογραφία του νέου κέντρου της Φρανκφούρτης».

Μονοδιάστατη οικοδόμηση ιδανικών κόσμων

Αναπλάσεις που έγιναν στη Γερμανία μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο, παρήγαγαν ένα πλήθος διαφορετικών, πολιτισμικά πειστικών μορφών. Λύσεις, οι οποίες στηρίζονταν στη διαμεσολάβηση μεταξύ των δυο άκρων, της ολοκληρωτικής ανάπλασης από τη μια και της ολοσχερούς κατεδάφισης των ερειπίων του πολέμου και της ανέγερσης σύγχρονων κτιρίων στη θέση τους από την άλλη, οδήγησαν σε σπουδαία αριστουργήματα, όπως π.χ. την Paulskirche στη Φρανκφούρτη του Rudolf Schwarz (1947-48) ή την Παλαιά Πινακοθήκη του Hans Döllgast στο Μόναχο (1946-57). Η ομάδα που με επικεφαλής τον David Chipperfield ανέλαβε την ανακατασκευή του Νέου Μουσείου του Βερολίνου (1997-2009), αποκατέστησε την εντελώς κατεστραμμένη βορειοδυτική πτέρυγα και την προεξοχή στον άξονα του κτιρίου, και διατήρησε τους αρχικούς όγκους και την αρχική χωρική διάταξη χρησιμοποιώντας ή αποκαθιστώντας τμήματα του κατεστραμμένου κτιρίου. Η ομάδα

παρήγαγε ένα δεξιοτεχνικό αμάλγαμα του παλαιού και του νέου, που κυριολεκτικά απεικονίζει τις ασυνέχειες του ιστορικού χρόνου. Η νέα Παλιά Πόλη της Φρανκφούρτης είναι όμως κάτι το εντελώς διαφορετικό. Το σκανδαλώδες στοιχείο εδώ έγκειται στο γεγονός ότι η πρωτοβουλία ενός ακροδεξιού οδήγησε σε ένα αστικό σύνολο ανακατασκευασμένης αρχιτεκτονικής, που δίνει την εντύπωση αδιατάρακτης ιστορικής συνέχειας, χωρίς να συναντήσει καμία άξια λόγου αντίσταση εκ μέρους της κοινωνίας των πολιτών. Εδώ, ο ιστορικά ενημερωμένος σχεδιασμός εκφυλίζεται στο στήσιμο τάχα ιδανικών κόσμων, που αφοπλίζουν τους θαυμαστές του και μετατρέπουν την ιστορία σε μια μονοδιάστατη κατά παραγγελία ραδιοφωνική εκπομπή. Για το ακροατήριο αυτό, το ανακατασκευασμένο παρελθόν μεταμορφώνεται απρόσκοπτα σε μια εναλλακτική ιστορία της Γερμανίας.

Ο Stephan Trüby είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Αρχών Μοντέρνας Αρχιτεκτονικής και Σχεδιασμού του Πανεπιστημίου της Στουτγάρδης. Το κείμενο αυτό έχει δημοσιευτεί στα αγγλικά στο περιοδικό «Log 45» (χειμώνας/άνοιξη 2019). Μια πιο σύντομη προηγούμενη δημοσίευση του άρθρου έγινε στις 8 Απριλίου 2018 στην «Frankfurter Allgemeine Zeitung». Μετάφραση από τα αγγλικά: Σωκράτης Γεωργιάδης. Οι εικόνες 2, 4 και 5 έχουν προστεθεί από τον μεταφραστή.

Παραπομπές

[1] Ο Richard W. Eichler (1921-2014) επί ναζισμού ήταν εκδότης των Hans F. K. Günther Paul, Schultze-Naumburg και Wolfgang Willrich. Στη δεκαετία του 1980 συμμετείχε στα ακροδεξιά νεοπαγανιστικά Σεμινάρια της Τούλης και το 1990 του απονεμήθηκε η σφραγίδα της ακροδεξιάς οργάνωσης Verein Dichterstein Offenhauen.

[2] Στο δοκίμιό του «Σεξουαλική ηθική και η φιλελεύθερη συναίνεση» (1989), ο Scurton περιγράφει την ομοφυλοφιλία ως ανωμαλία. Υποστηρίζει ότι οι ομοφυλόφιλοι δεν είναι σε θέση να συμβάλουν σε ένα κοινωνικά σταθερό μέλλον, επειδή δεν θέλουν παιδιά.

[3] Philipp Oswalt, *Stadt ohne Form: Strategien einer anderen Architektur*, Prestel, Μόναχο 2000, σ. 56.

[4] Πρβλ. A. C. Grayling, *Among the Dead Cities: Was the Allied Bombing of Civilians in WWII a Necessity or a Crime?*, Bloomsbury Publishing, Λονδίνο 2006.

[5] Πρβλ. Matthias Grünzig, *Für Deutschtum und Vaterland: Die Potsdamer Garnisonskirche im 20. Jahrhundert*, Metropol, Βερολίνο 2017.

[6] Βλ. Anselm Weidner, «Kirchlicher Glanz für militärische Gloria», *taz*, 13.10.2012, http:/www.taz.de/1550903/

[7] Ευχαριστώ τον Philipp Sturm που μου έδωσε τις πληροφορίες για την αίτηση του BFF, τον συντάκτη της Claus Wolfschlag και την ίδρυση του συλλόγου «Pro Altstadt».

[8] Στη δεκαετία του 1920 π.χ. η Παλιά Πόλη της Φρανκφούρτης έπαιξε τον ρόλο αντισταθμίσματος απέναντι στη Neues Frankfurt στα περίχωρα της πόλης: πρβλ. Christian Welzbacher, *Durchs wilde Rekonstruktistan: Über gebaute Geschichtsbilder*, Parthas, Βερολίνο 2010, σ. 49.

[9] Ό.π., σ. 63.

[10] Βλ. Marianne Rodenstein, «Goethehaus, Frankfurt am Main», στο Winfried Nerdinger (επιμ.), *Geschichte der Rekonstruktion: Konstruktion der Geschichte,* Prestel, Μόναχο 2010, σ. 434.

[11] André Bideau, «Architektur und symbolisches Kapital. Bilderzählungen und Identitätsproduktion bei O. M. Ungers», *Bauwelt Fundamente 147*, Birkhäuser, Βασιλεία 2011, σ. 90.

[12] Το κείμενο δημοσιεύτηκε στην ανθολογία *Opposition für Deutschland*, την οποία επιμελήθηκε ο Andreas Molau, πρώην αξιωματούχος του Εθνικοδημοκρατικού Κόμματος (NPD) και της Γερμανικής Λαϊκής Ένωσης

(DVU) και ακροδεξιός εκδότης.

[13] Claus Wolfschlag, «Heimat bauen. Für eine menschliche Architektur», στο Andreas Molau (επιμ.), *Opposition für Deutschland: Widerspruch und Erneuerung*, Druffel & Vowinekel, Berg am See 1995, σ. 113-52.

[14] Ό.π., σ. 134.

[15] Claus Wolfschlag, «Rekonstruktion: Zur Wiedergewinnung architektonischer Identität», *Neue Ordnung 1*, 2007, σ. 25.